

3. Уркевич В. Про деякі правові аспекти виникнення права членства у сільськогосподарських кооперативах / В. Уркевич // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 2. – С. 40-41.

УДК 346.2(043.2)

Білоцький О. В., к.ю.н., доцент,
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ
Горбенко Є. В., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРОБЛЕМИ КОНЦЕСІЇ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У сучасних економічних умовах держава та територіальні громади не завжди в змозі підтримувати належний рівень функціонування зазначених об'єктів, насамперед через нестачу бюджетних коштів. Концесія є один із способів вирішення цього та ряду інших питань. Натомість правове регулювання концесійних відносин ще потребує вдосконалення. Українське законодавство, яке спрямовано на правове регулювання концесійної форми управління об'єктами публічної власності, не має чіткої структури, містить прогалини та колізії норм, що визначають порядок надання об'єктів права державної та комунальної власності у концесію.

Концесія має багатовікову історію становлення та розвитку. Аналіз її історичних аспектів розвитку концесій дозволяє дійти висновку, що вони зорієнтовані на подолання кризових економічних явищ і застосовуються тоді, коли мають місце:

1) неефективність або низька ефективність управління об'єктами публічної власності, що призводить до спаду виробництва та розмірів прибутку;

2) нестача бюджетних коштів на фінансування цих об'єктів;

3) неспроможність владного апарату управляти державними та комунальними об'єктами відповідно до вимог та досягнень науково-технічного прогресу;

4) кризові явища в економіці [1, с. 5].

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про концесії» концесію розуміють як надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління

(експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [2].

Зазначимо, що в Україні поступово, чому сприяють наукові дослідники, відбувається вдосконалення концесійних відносин, зокрема, деякі аспекти правової регламентації концесійних відносин були висвітлені у роботах таких науковців-господарників, як О. Р. Зельдіна, О. В. Шаповалова та ін., але й досі цей правовий інститут залишається одним із найменш досліджених у сучасній науці в Україні, що, на жаль, призводить до різного роду правопорушень у цій галузі. Це свідчить про необхідність подальшого розвитку цього інституту та його вдосконалення. Сучасні дослідження концесійних відносин також характеризуються багатоманітністю підходів до визначення сутності концесій.

Так, на думку М. М. Богуславського, концесія – це односторонній акт держави, що надає приватній компанії, у тому числі й іноземній, право здійснювати на користь даної держави, розвитку її економіки певну господарську діяльність [3, с. 163-164].

О. Р. Зельдіна визначає концесію як юридичну конструкцію залучення інвестицій для будівництва та/або експлуатації об'єктів права державної та/або комунальної власності, що забезпечує сполучення інтересів суб'єктів господарювання і держави за допомогою встановлення обмежень і заохочень [4, с. 5].

О. А. Медведєва у власному тлумаченні поняття «концесія» зводить до заснованого на договорі делегування державою та/або територіальною громадою повноважень створення та/або управління чи експлуатації об'єктів державної та комунальної власності, що є вилученими з вільного економічного обороту, та/або прав здійснення певних видів господарської діяльності приватним суб'єктам господарювання з метою поліпшення задоволення громадських потреб [1, с. 7].

На думку О. Первомайського, мова повинна йти насамперед про обов'язок концесіонера здійснити дії, що утворюють зміст концесійних правовідносин. Орган місцевого самоврядування переважно приймає рішення і передає за договором скоріше не право на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єктом концесії, а свою публічну функцію (обов'язок) на створення тощо цього об'єкта. Оскільки у випадку відсутності публічної необхідності в створенні і здійсненні інших дій щодо об'єкта концесії зовсім немає достатніх підстав для його попереднього вилучення із економічного обігу й обмеження прав приватних власників [5, с. 14-15].

Існують й інші пропозиції. Зазначимо, що кожна з пропозицій, що висувуються науковцями, має певний сенс. Однак принципове значення,

на нашу думку, мають наступні моменти, які потребують урахування в законодавчому визначенні концесії.

По-перше, йдеться про передачу публічних функцій за здійснення певного виду діяльності, який віднесено законодавцем до компетенції органів державної влади або органів місцевого самоврядування. Це може відбуватися у тому числі на основі створення й подальшої експлуатації об'єкта концесії концесіонером. Важливо враховувати, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за належне виконання публічних функцій, тому у випадку передачі публічної функції в концесію відповідальність перед громадськістю за належне виконання цих функцій має нести не тільки концесіонер, а й безпосередньо концесіодавець як носій організаційно-господарських повноважень. З урахуванням цього за уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування має залишатися право та обов'язок контролю за здійсненням відповідної діяльності концесіонером. Крім того, у визначенні поняття концесії слід враховувати, що надання права на здійснення певного (публічного) виду господарської діяльності лише приватним суб'єктам господарювання є не виправданим, оскільки це порушує принцип конституційної рівності суб'єктів інших форм власності.

Література

1. Медведєва О. А. Концесія як правова форма використання державного майна у господарській діяльності недержавними суб'єктами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О. А. Медведєва; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2005. – 17 с.
2. Про концесії: Закон України від 16 липня 1999 р. № 997-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41. – Ст. 372.
3. Богуславский М. М. Международное частное право: учебник / М. М. Богуславский. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Международные отношения, 2003. – 416 с.
4. Зельдіна О. Р. Теоретичні аспекти спеціального режиму господарювання: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / О. Р. Зельдіна; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк, 2007. – 35 с.
5. Первомайский О. Понятие концессии и концессионного договора / О. Первомайский // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – № 3. – С. 14-16.